

En text av Ulrika Mannerfelt

MITT KONSTNÄRSKAP

Så blev det då dags att sätta mig och fundera, skriva ner mina tankar om hur mitt skapande ser ut, schangdobelt inbjuden därtill av Mimplattformen.

Eller ja, hur mitt skapande ser ut? Det är ju inte så att jag har ett speciellt mönster jag följer varje repetitionsperiod... Nåväl.

KORT OM MIG SJÄLV

Jag växte upp i ett hem omgiven av kultur. Hemma hos oss fanns massor av böcker, tavlor, keramik, musik och jag såg mycket teater och film.

*Skulptural i all sin enkelhet.
Berättarprojekt Folkteatern Gävleborg*

Det skulpturala, den visuella formen är fortfarande det som präglar det jag gör, det jag njuter av att se, som berör mig in i hjärteroten.

Som många skådespelare var jag ett blygt barn som dagdrömde och rörde mig mycket i fantasin, inuti mitt huvud. Fortfarande provar jag olika scenlösningar i huvudet under rep, testar varianter. Olika undertexter.

I småskolan började jag på Hammarbygymnasterna och tränade gymnastik. Som ängsligt barn vågade jag inte göra något baklänges; volter, mjukövergång – hette det så? Framåt däremot var en annan historia! Och nog har jag haft nytta av att ha lärt mig kullerbyttor, hjulningar och handstående, inte minst under utbildningen på Mimlinjen. Den tiden är dock för länge sen passé. Jag minns att jag välte när jag skulle visa mina barn hur man slog en kullerbytta för en sådär 25 år sedan.

Under gymnasietiden var jag med i en teatergrupp på Vår Teater och sen tog det fart. Jag gick på kurser i fysisk teater och dans och för mig öppnades en friare värld. Jag gjorde mina resor ut i världen efter skolan, som man gjorde på den tiden, och med andan i halsen skyndade jag hemåt efter ett par år och gick på olika teaterskolor i Stockholm; Calle Flygare, NBVs Teaterverkstad, Clownskolan, Teaterstudion. En del kortare tid, en del årslångt.

Jag sökte den formmässiga friheten, den politiska friheten, samarbetet, gemenskapen och skådespeleriet. Under en period när det mesta kändes tungt fick jag höra att Mimensembeln sökte folk till ett elevkompani som skulle vara med i pjäsen Predikare-Lena, då har vi hunnit till 1982. Där tyckte jag att jag fann balansen mellan fysisk gestaltning och skådespeleri. Det sammanföll med intagningsproven till Mimlinjen, jag kom in och gick på Scenskolan/Danshögskolan 1983–86.

Ledstjärnorna som inspirerade mig då var Peter Brook, Théâtre du Soleil, Odinteatret och boken Det moderna dramats genombrott av Gösta M Bergman som jag läst på Teatervetenskapen.

Under de drygt 40 år som gått sedan dess har jag jobbat på Folkteatern Gävleborg, Mimensembeln/Teater Tre, Teater Pero, Orienteatern, Teater Replica, Västanå Teater, Riksteatern, Pantomimteatern/Mimteatern, Teater Fredag och Mittiprickteatern.

PÅ VILKET SÄTT ÄR MIMEN NÄRVARANDE I MINA KONSTNÄRLIGA VAL?

Jag ser mig själv i första hand som skådespelare, en fysisk skådespelare. Mimen är inget jag specifikt tänker på när jag jobbar, men något jag kan använda.

När jag gick på skolan sa vår huvudlärare Stanislav Brosowski: Jag ska deformera er – eller nåt liknande. Med det menade han att vi skulle jobba så mycket fysiskt att våra kroppar levde, hade fysiskt eko, en förhöjd form utan att vi tänkte på det. Det bara händer. Och precis så tycker jag att det är.

MiN! Bild från filmupptagning.

Jag blev aldrig bra på mimtekniken på skolan, därför var det överraskande att 40 år senare titta på avfilmningen av föreställningen MiN! på Mimteatern 2024, i regi av Ulf Evrén. Plötsligt såg jag att jag gestaltar mimiskt, både med och utan mimteknik genom hela föreställningen. Kanske beror det på Ulfs synopsis, på VADet. Mitt svar blev ett mimiskt HUR.

För att en ordlös föreställning eller en med lite text ska kunna följas lätt av publiken måste den bestå av handlingar. VADet och HURet är viktiga för mig. VADet är det som händer med rollen, handlingen i pjäsen och HURet är det konstnärliga, förhöjda valet av HUR jag gestaltar det.

När jag repar och improviserar är mimen ingenting jag funderar över medvetet, däremot kan jag göra medvetna val om regissören filmar rep eller genomdrag och jag får se. Då ser jag vad jag gör - HURet – och kanske kommer jag på ett bättre förslag.

VAD ÄR DET SOM SÄTTER IGÅNG DIG, SOM PÅVERKAR DINA VAL?

Jag är skådespelare, jag har aldrig drivit egna projekt, har inte varit intresserad av det. Det som är starten för mig är regissörens vision, vad har hen för idéer om formen? Om vad som ska berättas? Hur ser scenografi och kostym ut? Det ger ledtrådar, ska man måla finstilt eller med grov pensel?

*Rollen skulle dansas fram.
Sabelles Röda Klänning, Teater Fredag, med Pierre Tafvelin. Foto: Martin Skoog*

*Kostymen av Suzane Crépault blev startskottet för gestaltningen.
Miranda Mirakel, Unga Roma, med Hanna Bylund. Foto: Roland Hejdström*

Jag samlar på mig ord, information. Sen läser jag manus eller synopsis och fantiserar. De 5 V:na är intressanta – vem är det, vad har hänt, vad vill personen, vilken drivkraft, riktning har den. Utöver det förhåller jag mig musikaliskt till både text och skeende, det måste till ett sväng mellan skådespelarna, i scenerierna. Ofta får jag någon bild, självupplevd eller inte, som jag kan använda i undertexter och känslor.

Valet av berättarform är mycket viktigt för ensemblespelet, att vi jobbar ihop i samma värld. Ensemble, jag älskar att spela med en ensemble! Samspel!

VAD ÄR DIN STÖRSTA PASSION I DITT SKAPANDE?

Jag försöker att hitta 'mänskliga' drag i så stor utsträckning som möjligt i mina roller. Med det menar jag sådant som man kan känna igen sig i, sidor av en som inte är fina och moraliska utan hellre avundsjuka, fega, blyga, missunnsamma, oroliga, misslyckade osv. Skavankerna, det man vill men inte lyckas med. Det brukar kommunicera bra med publiken, något man känner igen från sig själv eller andra.

Guld, Mimteatern. Foto: Leonard Stenberg

Utöver utmaningen att skapa en föreställning med kollegor och regissör tycker jag att mötet med publiken är stort. Då tänker jag främst på barnpubliken som jag spelat mest för de senaste 25 åren. Inte minst förskole- och grundskolepubliken. Jag älskar att sätta mig på knä efter föreställningen och möta barnen i ögonhöjd. Mötet med ett barn; jag ser dig, jag hör dig.

Klä på Klä av, Teater Tre.

Vår värld är så kaotisk, många vuxna har inte tid, alla är inte snälla. Jag vill möta de små barnen med kärlek och närvaro. Vet inte om det är passion, men det känns stort när man får fina möten. Förtroenden man får som man inte kan lösa men väl lyssna på, ta emot.

VÅGAR DU GÖRA DET DU VILL?

Jag har ju som sagt inte drivits av längtan att göra egna projekt men det kan krävas mod att följa sina impulser under repetition. Det är nog så att ju hudlösare, naknare man är i det man vill gestalta desto mer mod krävs. En bra devis har varit att börja från botten och bygga därifrån.

VAD ÄR DET SOM GÖR ATT DU OM OCH OM IGEN VÄLJER ATT JOBBA MED DETTA OCH INTE MED NÅGOT ANNAT?

För mig finns inget bättre, jag älskar att jobba med teater! Både att se teater och att spela. Själva kånkandet, byggandet, teknikstrulet hade jag kunnat vara utan men resten! Kanske är det den drömmande, blyga flickan som fann frihet i att skapa med andra, vara någon annan för en stund när jag gjorde pjäser med mina grannar i småskoleåren och tvingade andra att se?

Fantasin kan trösta men också förändra världen. I någon mån.
Att små och stora människor får mod att möta framtiden eller de närmaste timmarna åtminstone, med rak rygg och klar blick.
Lite naivt kanske men jag får ha overseende med min inre blyga fegis som behöver hjälp att möta världen rakryggad.

Ulrika Mannerfelt, 2025

